



HANDLEDNINGS- KORT

Stöd för skolgång och
lärande

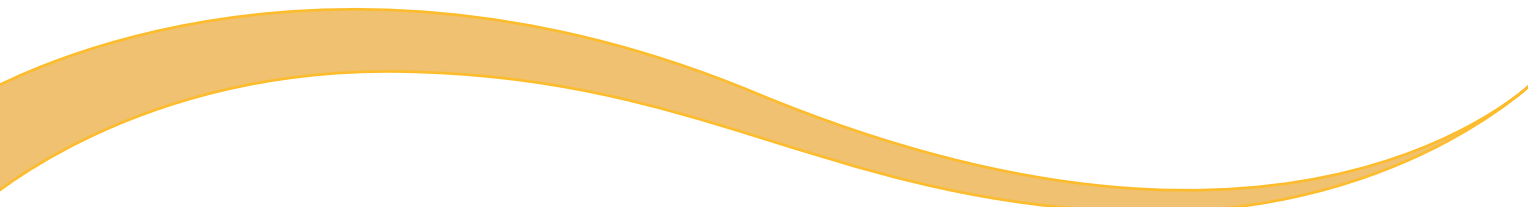
GRUPPSPECIFIKA STÖDFORMER

eNORSSI

Kehittyvä pedagoginen tuki



GRUPPSPECIFIKA STÖDFORMER



Gruppspecifika stödformer

Med gruppspecifika stödformer avses alla arrangemang som gäller alla elever i en undervisningsgrupp.

Till dessa hör

- allmän stödundervisning som ges av en lärare
- stödundervisning i undervisningsspråket som ges av en lärare
- undervisning som ges av en specialläraren ger i samband med annan undervisning.

Utbildningsanordnaren ska i den plan som baserar sig på läroplansgrunderna årligen reservera sammanlagt minst 0,122 undervisningstimmar per vecka per elev i skolan för genomförandet av de gruppspecifika stödformerna.

Stöd för skolgång och lärande



Allmän stödundervisning

Allmän stödundervisning definieras som en gruppsspecifik stödform som syftar till att stödja elevernas lärande och deltagande i undervisningen.

Tyngdpunkten i den allmänna stödundervisningen ligger på tidigt, förebyggande och lättillgängligt stöd som ges utan administrativa beslut.

Allmän stödundervisning är avsedd för alla elever på gruppnivå.

Målet är att:

- förebygga eventuella inlärningssvårigheter
- stärka det som man tidigare lärt sig
- lindra kortvariga inlärningssvårigheter
- stödja elevens lärande t.ex. i samband med sjukfrånvaro

Allmän stödundervisning

Förverkligande

- På förhand, innan ett nytt innehåll behandlas i elevgruppen (förebyggande stödundervisning)
- Som repetition och förstärkning av det tidigare inlärd
- I alla läroämnen
- Planeras utgående från gruppens behov
- Flexibelt för flera elever
- Kan variera i längd, t.ex. en del av en lektion

Lärarens roll

- Stödundervisning ges vanligen av **klasslärare eller ämneslärare**. Även speciallärare eller resurslärare kan ge stödundervisning.
- Lärarna samarbetar **målmedvetet** och kan **konsultera specialläraren**.

Tidpunkt och resurser

- Målmedveten stödundervisning kan ges under hela läsåret.
- Lärarnas scheman ska möjliggöra att stödundervisning kan hållas.
- Stödundervisning kan ges under skoldagen under lektionstid eller utanför skoldagen, med hänsyn till elevernas ork och skoldagens totala längd.
- Läraren kan inte samtidigt undervisa elevgruppen och ge stödundervisning – stödundervisning är alltid en extra resurs.

Allmän stödundervisning

Stöd för undervisningen

- Differentierad undervisning och snabb respons på elevers inlärningsbehov.
- Stärkande av grundläggande färdigheter.
- Bekanta sig med nytt innehåll på förhand.
- Genomgång och förtydligande av begrepp och ordförråd.
- Ökad mängd repetition.
- Träning av minnesstrategier som stöd för lärande.
- Visualisering genom att t.ex. rita.
- Stöd för lärande genom skrivande (tankekartor, nyckelord, ordlistor).
- Läsning (strategier, mångsidig textbearbetning, högläsning).
- Tillämpa drama, musik, rytm eller rörelse som stöd för lärandet.
- Lyssnande (t.ex. läsning turvis, ljudfiler, appar).
- Kamratlärande.
- Arbete med uppgifter (drillövningar, olika uppgiftstyper, elevdelaktighet i att skapa frågor och uppgifter)
- Provträning (t.ex. tillåtna stödanteckningar, genomgång av uppgiftstyper, genomgång av provets kärninnehåll och i förväg givna provfrågor, varav några kommer i provet)

Allmän stödundervisning i praktiken

- I lärarens schema kan det finnas en lektion avsatt för stödundervisning, där läraren under skoldagen kan ge extra stöd till de elever som behöver det.
- En kollega (samma läroämne) kan vara friställd och därmed fungera som kompanjonlärare och ge stödundervisning, eller frigöra den ordinarie läraren för att ge stödundervisning.
- Parallellklassernas lektioner kan undervisas parallellt vilket möjliggör flexibel organisering av stöd eller specialundervisning för de elever som behöver det.

Allmän stödundervisning

Handledning i anslutning till allmän stödundervisning

- Vilka undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande genomförs i undervisningsgruppen?
- Vilka gruppspecifika stödformer tillämpas i undervisningsgruppen?
- Vilka behov av allmän stödundervisning har du observerat i undervisningsgruppen?
- Vilka praxis för allmän stödundervisning används i gruppen?
- Hur förändras lärarens roll när läraren ger allmän stödundervisning jämfört med undervisning av hela gruppen?
- Hur kan gruppspecifikt stöd gynna varje elev i klassen?
- Hur bedömer du stödets effekt?
- Hur kan gruppspecifikt stöd bidra till utvecklingen av sociala färdigheter? Och klassens gruppdynamik?
- På en skala från 1 till 10, hur väl upplever du att du förstår gruppspecifikt stöd och dess inverkan på lärandet?
- Föreställ dig att gruppspecifikt stöd är en orkester – vilken roll skulle du ha i den? Varför?
- Om du själv fick utforma den optimala stödinsatsen för gruppen, hur skulle den se ut och vad skulle den innehålla?
- Hur kan du använda dina egna styrkor i genomförandet av stödet?
- Hur skiljer sig gruppspecifikt stöd från elevspecifika stödåtgärder?
- Hur genomförs elevspecifikt stöd i denna skola?

Stödundervisning i undervisningsspråket

Stödundervisning i undervisningsspråket är en av de gruppsspecifika stödformerna. Innan det ges ska man säkerställa att undervisningen varit språkmedveten, det vill säga välstrukturerad, visuellt stödd, multimodal och funktionell samt att eleven haft tillgång till tydligt och lättbegripligt läromaterial.

Stödundervisning i undervisningsspråket kan ges både till elever som studerar svenska och litteratur och till elever som studerar svenska och litteratur som andraspråk.

Stödundervisning i undervisningsspråket kan ordnas antingen utanför skoldagen eller under lektionstid. Under en lektion kan en annan lärare undervisa elever som behöver stöd i en egen grupp, medan de övriga arbetar självständigt eller i grupper.

I stödundervisningen är det bra att utnyttja elevernas språkliga resurser och digitala verktyg, till exempel översättningsprogram.(förkortad version ur LP 2025)

Stödundervisning i undervisningsspråket

Förverkligande av stödundervisning i undervisningsspråket

Exempel på arbetsfördelning mellan lärare.

Exempel 1

Lärare A undervisar innehållet. Samtidigt gör lärare B tydliga anteckningar och samlar centrala begrepp och ord som eventuellt kan vara nya. När eleverna arbetar självständigt tar lärare B med sig den elevgrupp som behöver stöd i undervisningsspråket, går igenom de gjorda anteckningarna och säkerställer att texten förstås.

Exempel 2

När man läser en text under lektionen ansvarar lärare A för hela gruppens arbete. Lärare B tar gruppen som behöver stöd i undervisningsspråket och läser texten högt för dem. Efter läsningen säkerställer lärare B att texten förstås. Lärare B förklarar definitionen av ett centralt begrepp och eleverna letar efter det ord i texten som motsvarar definitionen.

Handledning i anslutning till stödundervisning i undervisningsspråket

- Hur är stödundervisningen i undervisningsspråket organiserad för undervisningsgruppen?
- Vilka elever i klassen behöver stödundervisning i undervisningsspråket trots språkmedveten undervisning?
- Om det finns två lärarstuderande, skulle en av dem kunna ge stödundervisning i undervisningsspråket?
- Hur skulle du ytterligare kunna förtydliga det som ska läras ut i stödundervisningen i undervisningsspråket?

Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning

- Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning stöder och kompletterar den övriga undervisningen och gör det möjligt att beakta elevernas behov som en del av undervisningen i gruppen.
 - Den riktas inte till en enskild elev, utan till hela gruppen eller en del av gruppen. Lärarna planerar, genomför och utvärderar undervisningen tillsammans.
 - Vid behov kan lärarna konsultera specialläraren.
- Undervisningen förverkligas som sam- eller kompanjonundervisning i samma klassrum tillsammans med de lärare som undervisar gruppen, eller vid behov i en mindre, flexibel elevgrupp i ett annat utrymme.
- Lärarna delar på arbetsuppgifterna och planerar undervisningen gemensamt. Lärarna bedömer elevernas kunskaper, färdigheter, arbete och beteende tillsammans.

Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning

1. Sam- eller kompanjonundervisning

- Lärarna är närvarande i klassrummet och undervisar tillsammans.
- Delat ansvar för undervisningen – exempelvis kan den ena leda diskussioner medan den andra visualiserar eller stöder enskilda elever.
- Möjliggör en flexibel och omedelbar stödinsats för eleverna.

2. Parallellundervisning

- Klassen delas i två grupper som undervisas samtidigt av lärarna, antingen i olika utrymmen eller på olika sätt.
- Möjliggör en mindre gruppstorlek och mer riktat stöd.

3. Delat ansvar

- Lärarna delar upp undervisningens innehåll eller ansvarsområden t.ex. så att den ena ansvarar för matematik och den andra för språk.
- Specialläraren kan fokusera på stöd för lärande, medan den andra läraren arbetar vidare enligt målen inom den allmänna undervisningen.

4. Stöd till en mindre grupp i klassrummet

- Specialläraren arbetar med en mindre grupp elever i klassrummet parallellt med den övriga undervisningen.
- Stödet kan bestå av till exempel förtydligade uppgifter, handledning eller differentiering.

5. Stöd till elever i klassrummet

- Specialläraren rör sig runt i klassrummet och stöder elever vid behov.
- Möjliggör inkluderande stöd utan separata grupper.

6. Växling och byte av roller

- Lärarna byter roller under lektionen t.ex. så att specialläraren håller ett undervisningsmoment medan klassläraren handleder övningarna.
- Ger undervisningen större variation.



Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning

Handledning i anslutning till undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning

- Hur syns lärarnas samarbete under lektionen?
- Hur är undervisningen organiserad under lektionen?
- Hur framträder de olika lärarnas roller under lektionen?
- På en skala från 1–10, hur välfungerande upplever du att samarbetet är mellan specialläraren och klass-/ämnes-/resursläraren? Vad skulle höja siffran med ett steg?
- Om speciallärarens roll vore en färg – vilken skulle det vara?
- På en skala från 1–10, hur väl upplever du att du förstår de pedagogiska möjligheterna med samundervisning?
- Hur förändras din egen roll som klass- eller ämneslärare när specialläraren deltar i undervisningen?
- Hur förändras speciallärarens roll när undervisningen genomförs som samundervisning?
- Hur kan du utveckla din egen kompetens i samundervisning?
- Hur kan du främja jämlikt deltagande i en samundervisningssituation?

